

Academic Focus

ตุลาคม 2561

สารบัญ

บทนำ

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำ	2
รายงาน EHIA	
การวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมและ	4
สุขภาพในอดีต	
การจัดทำรายงาน EHIA ของประเทศไทย	5
ประเภทโครงการที่ต้องจัดทำ EHIA	9
กระบวนการรับฟังความคิดเห็น EHIA	11
แนวคิดในการประเมินผลกระทบ	12
สิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (Strategic	
Environmental Assessment: SEA)	
กรณีศึกษาประเทศญี่ปุ่น	13
บทสรุปและข้อเสนอแนะของผู้ศึกษา	14
บรรณานุกรม	15

เอกสารวิชาการอิเล็กทรอนิกส์

สำนักวิชาการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

<http://www.parliament.go.th/library>

การวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของโครงการ ที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ Environmental and Health Impact Assessment: EHIA

บทนำ

การวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ
(Environmental Health impact Assessment: EHIA)
หมายถึง การประเมินผลกระทบด้านสุขภาพในระดับ
โครงการซึ่งครอบคลุมกระบวนการ วิธีการและเครื่องมือที่
หลากหลายที่ใช้เพื่อการคาดการณ์ว่าโครงการจะก่อให้เกิด
การเปลี่ยนแปลงปัจจัยกำหนดสุขภาพและส่งผลให้เกิด
การเปลี่ยนแปลงภาวะสุขภาพของประชาชนที่ได้รับผลกระทบ
อย่างไร เพื่อเป็นข้อมูลในการพิจารณากำหนดมาตรการ
ป้องกันและแก้ไขผลกระทบและประกอบการตัดสินใจ
อนุมัติโครงการ (World Health Organization, 2018)

ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพ
สิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ความหมายของ
Environmental and Health Impact Assessment: EHIA
คือ “รายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมสำหรับ
โครงการ กิจการหรือการดำเนินการที่อาจมีผลกระทบต่อ
ทรัพยากรธรรมชาติ คุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพ อนามัย
คุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนอย่างรุนแรง” อันเป็น
ส่วนหนึ่งของรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม
(Environmental Impact Assessment: EIA) ซึ่งมีการประเมิน
ผลกระทบทางสุขภาพเพิ่มเติม โดยประกาศกระทรวง
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมกำหนดโครงการหรือ

กิจการที่ต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม แบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. โครงการหรือกิจการที่อาจจะส่งผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และสุขภาพ ต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (Environmental Health Impact Assessment: EHIA)

2. โครงการหรือกิจการที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact Assessment: EIA)

หากโครงการหรือกิจการใดไม่อยู่ในประกาศกระทรวงดังกล่าว โครงการหรือกิจการนั้นย่อมไม่มีหน้าที่ต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม แต่หากเป็นโครงการหรือกิจการนอกเหนือจากประกาศกระทรวง และไม่มีลักษณะเป็นโครงการที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และสุขภาพตามรัฐธรรมนูญ โครงการหรือกิจการเหล่านั้นย่อมไม่ใช่โครงการหรือกิจการตามมาตรา 46 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 และไม่เข้าข่ายตามถ้อยคำในรัฐธรรมนูญเช่นกัน อันเป็นผลให้ได้รับการยกเว้นจากการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม โครงการหรือกิจการเหล่านี้ ได้แก่ โครงการหรือกิจการที่มีขนาดเล็กกว่าขนาดตามที่กำหนดในประกาศกระทรวง โครงการหรือกิจการที่มีได้ถูกกำหนดอยู่ในรายชื่อ ด้วยช่องว่างทางกฎหมายดังกล่าวอาจทำให้ประสิทธิภาพของกระบวนการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในภาพรวมถูกลดทอนลงไป และขัดกับเจตนารมณ์ที่ต้องการป้องกันและบรรเทาผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำรายงาน EHIA

(ก) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 58 บัญญัติว่า

“การดำเนินการใดของรัฐหรือที่รัฐจะอนุญาตให้ผู้ใดดำเนินการ ถ้าการนั้นอาจมีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ คุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพ อนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสียสำคัญอื่นใดของประชาชนหรือชุมชนหรือสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรง รัฐต้องดำเนินการให้มีการศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนหรือชุมชน และจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียและประชาชนและชุมชนที่เกี่ยวข้องก่อน เพื่อนำมาประกอบการพิจารณาดำเนินการหรืออนุญาตตามกฎหมายบัญญัติ

บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิได้รับข้อมูล คำชี้แจง และเหตุผลจากหน่วยงานของรัฐก่อนการดำเนินการหรืออนุญาตตามวรรคหนึ่ง

ในการดำเนินการหรืออนุญาตตามวรรคหนึ่ง รัฐต้องระมัดระวังให้เกิดผลกระทบต่อประชาชน ชุมชนสิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพน้อยที่สุด และต้องดำเนินการให้มีการเยียวยาความเดือดร้อนหรือเสียหายให้แก่ประชาชนหรือชุมชนที่ได้รับผลกระทบอย่างเป็นธรรมและโดยไม่ชักช้า”

(ข) พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ซึ่งได้แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2561 มีดังนี้

มาตรา 46 กำหนดว่า “ในส่วนี้ เว้นแต่ข้อความจะแสดงให้เห็นเป็นอย่างอื่น “การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม” หมายความว่า กระบวนการศึกษาและประเมินผลที่อาจเกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการหรือกิจการหรือการดำเนินการใดของรัฐหรือที่รัฐจะอนุญาตให้มีการดำเนินการที่อาจมีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ คุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพ อนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสียอื่นใดของประชาชนหรือชุมชน ทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยผ่านกระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อกำหนดมาตรการป้องกันแก้ไขผลกระทบดังกล่าว ผลการศึกษาเรียกว่า รายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

“อนุญาต” หมายความว่า การที่เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐยินยอมให้บุคคลใดกระทำการใดที่มีกฎหมายกำหนดให้ต้องได้รับความยินยอมก่อนกระทำการนั้น และให้หมายความรวมถึงการออกใบอนุญาต การอนุมัติ การจดทะเบียน การขึ้นทะเบียน การรับแจ้ง การให้ประทานบัตร และการให้อาชญาบัตรด้วย

“ผู้ดำเนินการ” หมายความว่า เจ้าของโครงการหรือกิจการหรือการดำเนินการที่ต้องจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมตามมาตรา 48 และให้หมายความรวมถึงผู้จัดการของนิติบุคคลอาคารชุดสำหรับทรัพย์สินกลางตามกฎหมายว่าด้วยอาคารชุด และผู้จัดสรรที่ดินหรือคณะกรรมการหมู่บ้านจัดสรรของนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรสำหรับสาธารณูปโภคตามกฎหมายว่าด้วยการจัดสรรที่ดินด้วย”

มาตรา 48 วรรคสอง กำหนดว่า “หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามที่รัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติประกาศกำหนด โดยจะกำหนดให้แตกต่างกันตามประเภทหรือขนาดของโครงการหรือกิจการหรือการดำเนินการก็ได้ และอย่างน้อยต้องประกอบด้วยสาระสำคัญเกี่ยวกับรายละเอียดโครงการหรือกิจการหรือการดำเนินการ สภาพสิ่งแวดล้อมปัจจุบัน การประเมินทางเลือกในการดำเนินการ การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่อาจเกิดขึ้นจากโครงการหรือกิจการหรือการดำเนินการทั้งทางตรงและทางอ้อม การมีส่วนร่วมของประชาชนในการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม และมาตรการป้องกันแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมและการชดเชยเยียวยาความเดือดร้อนหรือเสียหาย”

มาตรา 48 วรรคสาม กำหนดว่า “การจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมสำหรับโครงการหรือกิจการหรือการดำเนินการของรัฐหรือที่รัฐจะอนุญาตให้ผู้ใดดำเนินการที่อาจมีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ คุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพ อนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสียสำคัญอื่นใดของประชาชนหรือชุมชนหรือสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรง ผู้ดำเนินการหรือผู้ขออนุญาตต้องประเมินผลกระทบด้านสุขภาพ และจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียและประชาชนและชุมชนที่เกี่ยวข้องตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่รัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติประกาศกำหนดเป็นการเพิ่มเติมจากที่ต้องดำเนินการตามวรรคสองด้วย”

มาตรา 49 วรรคหนึ่ง กำหนดว่า “ในกรณีที่โครงการหรือกิจการหรือการดำเนินการที่ต้องจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมตามมาตรา 48 เป็นโครงการหรือกิจการหรือการดำเนินการของหน่วยงานของรัฐหรือหน่วยงานของรัฐดำเนินการร่วมกับเอกชนที่ต้องเสนอขอรับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีตามระเบียบปฏิบัติของทางราชการ ให้หน่วยงานของรัฐซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบโครงการหรือกิจการหรือการดำเนินการนั้น จัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมตั้งแต่ในระยะทำการศึกษา

ความเหมาะสมของโครงการหรือกิจการหรือการดำเนินการ และเสนอต่อคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เพื่อเสนอความเห็นประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรี ในการพิจารณาเสนอความเห็นของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติให้มีความเห็นของคณะกรรมการผู้ชำนาญการประกอบการพิจารณาด้วย”

มาตรา 49 วรรคสี่ กำหนดว่า “ในกรณีที่โครงการหรือกิจการหรือการดำเนินการที่ต้องจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมตามวรรคหนึ่งเป็นโครงการหรือกิจการหรือการดำเนินการด้านการคมนาคมขนส่ง การชลประทาน การป้องกันสาธารณสุข โรงพยาบาล หรือที่อยู่อาศัย ที่มีความจำเป็นเร่งด่วนเพื่อประโยชน์สาธารณะ ในระหว่างที่รอผลการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมหน่วยงานของรัฐซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบโครงการหรือกิจการหรือการดำเนินการนั้น อาจเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาอนุมัติให้ดำเนินการขบวนการหรือขั้นตอนเพื่อให้ได้มาซึ่งเอกชนที่จะเป็นผู้รับงานนั้นไปพลางก่อนได้ แต่จะลงนามผูกพันในสัญญาหรือให้สิทธิกับเอกชนผู้นั้นไม่ได้”

มาตรา 101/1 เป็นบทกำหนดโทษ ซึ่งบัญญัติว่า “ผู้ดำเนินการหรือผู้ขออนุญาตผู้ใดก่อสร้างหรือดำเนินโครงการหรือ กิจการก่อนที่รายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมตามมาตรา 48 จะได้รับความเห็นชอบหรือถือว่า ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการผู้ชำนาญการ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งล้านบาท และปรับอีกไม่เกินวันละหนึ่งแสนบาทตลอดระยะเวลาที่ไม่ได้ปฏิบัติให้ถูกต้องหรือหยุดการกระทำนั้น

ถ้าการกระทำผิดตามวรรคหนึ่งเป็นการก่อสร้างหรือดำเนินการในโครงการหรือกิจการหรือการดำเนินการใดที่อาจมีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ คุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพ อนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสียสำคัญอื่นใดของประชาชนหรือชุมชนหรือสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรง ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษหนักกว่าโทษที่กฎหมายบัญญัติในวรรคหนึ่งกึ่งหนึ่ง”

การวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพในอดีต

ทั้งนี้ ในอดีตการให้ความเห็นประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการผู้ชำนาญการสำหรับโครงการที่ต้องจัดทำ EHIA เป็นหน้าที่ขององค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการให้ความเห็นประกอบโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรง ตามที่กำหนดไว้ในประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ออกตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ที่กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมสำหรับโครงการหรือกิจการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรง (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2557) ต่อมาได้มีระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง ยกเลิกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการประสานงานการให้ความเห็นขององค์การอิสระในโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรง พ.ศ. 2553 และอนุบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับองค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ พ.ศ. ซึ่งตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 10 ตุลาคม 2560 ได้เห็นชอบให้จ่ายค่าชดเชยบุคลากรสนับสนุนการปฏิบัติงานคณะกรรมการองค์การอิสระ โดยใช้งบประมาณจากกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2560) จึงถือเป็นการปิดตัวลงขององค์การดังกล่าว

ปัจจุบันผู้มีหน้าที่จัดทำ EHIA คือ ผู้ที่ได้รับอนุญาตและได้ขึ้นทะเบียนไว้กับสำนักนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จากนั้นจึงส่งต่อให้คณะกรรมการผู้ชำนาญการพิจารณาหากให้ความเห็นชอบก็จะเข้าสู่ขั้นตอนการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชน ทั้งนี้ ในระหว่างขั้นตอนการพิจารณาให้ความเห็นของคณะกรรมการผู้ชำนาญการ มาตรา 51/7 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 กำหนดให้คณะกรรมการผู้ชำนาญการจะมอบหมายให้บุคคลหรือสถาบันใดได้ให้ความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาก็ได้ ดังนั้น ไม่ว่าจะเป็นการจัดทำรายงาน EIA หรือ EHIA ก็ตามจึงเป็นหน้าที่ของเจ้าของโครงการต้องว่าจ้างที่ปรึกษาที่มีทั้งบริษัทเอกชนและสถาบันการศึกษาซึ่งขึ้นทะเบียนกับสำนักนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม เพื่อจัดทำรายงาน จึงมีลักษณะเป็นสัญญาจ้าง ด้วยสาเหตุดังกล่าว การพิจารณาหรือการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการผู้ชำนาญการรวมถึงหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง จึงต้องดำรงอยู่บนหลักนิติธรรม (The Rule of Law) โดยคำนึงถึงประโยชน์ของประชาชนเป็นหลัก เพื่อให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 3 วรรคสอง ซึ่งกำหนดว่า “รัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล องค์กรอิสระ และหน่วยงานของรัฐ ต้องปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ กฎหมาย และหลักนิติธรรม เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติและความผาสุกของประชาชนโดยรวม”

ระบบการวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในประเทศมีปัญหาอุปสรรคหลายประการ โดยแบ่งเป็นปัญหาเชิงหน่วยงานและปัญหาเชิงกระบวนการ

ปัญหาเชิงหน่วยงานได้แก่ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สนพ.) มีปัญหาในด้านของปริมาณภาระงานที่ไม่สอดคล้องกับอัตรากำลังของเจ้าหน้าที่ จำนวนนักวิชาการที่ไม่สมดุลกับจำนวนรายงานที่ต้องพิจารณา ผู้เชี่ยวชาญด้านสุขภาพมีไม่เพียงพอที่จะพิจารณารายงาน EHIA เป็นต้น

ส่วนปัญหาในเชิงกระบวนการมี ดังนี้

- 1) กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ไม่สะท้อนกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียที่ได้รับผลกระทบอย่างแท้จริง
- 2) ไม่มีระบบฐานข้อมูลส่วนกลางที่เพียงพอในการนำไปเข้าสู่กระบวนการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพ
- 3) เจ้าของโครงการและบริษัทที่ปรึกษาในการประเมิน มีความสัมพันธ์ในเชิงผู้ว่าจ้างและผู้รับจ้างทำให้ไม่มีความเป็นอิสระในการทำงานส่งผลต่อคุณภาพของรายงาน
- 4) เกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาและให้ความเห็นของคณะกรรมการผู้ชำนาญการ ยังไม่มีมาตรฐานที่ชัดเจน (สุทธิดา ผากคำ, 2556)

การจัดทำรายงาน EHIA ของประเทศไทย

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติ และแนวทางในการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมสำหรับโครงการหรือกิจการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2560 ได้กำหนดหลักเกณฑ์สำคัญต่าง ๆ เช่น

1) โครงการหรือกิจการของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจหรือเอกชนที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรง ต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมสำหรับโครงการหรือกิจการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ และจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสีย

2) ผู้ที่จัดทำรายงานตามประกาศ จะต้องเป็นผู้ที่ได้รับอนุญาตให้เป็นผู้มีสิทธิจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมและได้ขึ้นทะเบียนไว้แล้วกับสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ทั้งนี้ รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมสำหรับโครงการหรือกิจการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ ต้องประกอบด้วยรายงานฉบับย่อจำนวน 15 ฉบับ และรายงานฉบับหลักจำนวน 15 ฉบับ โดยต้องมีรายละเอียด ดังนี้

1. รายงานฉบับย่อ ต้องประกอบด้วยสาระสำคัญ ได้แก่

1.1 รายละเอียดของโครงการหรือกิจการ พร้อมกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง

1.2 ที่ตั้งของโครงการหรือกิจการโดยมีภาพและแผนที่ที่ตั้งโครงการหรือกิจการ รวมทั้งแผนที่แสดงองค์ประกอบทางสิ่งแวดล้อมในบริเวณที่อาจได้รับผลกระทบจากโครงการตามมาตราส่วน 1:50,000 หรือมาตราส่วนอื่นที่เหมาะสม

1.3 ทางเลือกที่ตั้งโครงการหรือกิจการและวิธีการดำเนินการโครงการหรือกิจการพร้อมเหตุผลและข้อพิจารณาในการตัดสินใจเลือกแนวทางที่เสนอ

1.4 รายงานการแสดงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ มาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม และมาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อมตามแบบฟอร์มที่กำหนด (สผร. 1)

1.5 สรุปผลกระทบที่อาจมีผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ พร้อมระบุเหตุผลหรือหลักเกณฑ์ประกอบข้อสรุปดังกล่าว

2. รายงานหลัก ต้องประกอบด้วยสาระสำคัญ ดังนี้

2.1 บทนำ: กล่าวถึงที่มา วัตถุประสงค์ของโครงการหรือกิจการ เหตุผลความจำเป็นในการดำเนินโครงการหรือกิจการ วัตถุประสงค์การจัดทำรายงาน ขอบเขตการศึกษาและวิธีการศึกษา

2.2 ที่ตั้งของโครงการหรือกิจการ: โดยมีภาพและแผนที่ที่ตั้งโครงการหรือกิจการ รวมทั้งแผนที่แสดงองค์ประกอบทางสิ่งแวดล้อมในบริเวณที่อาจได้รับผลกระทบจากโครงการหรือกิจการมาตราส่วน 1:50,000 หรือมาตราส่วนอื่นที่เหมาะสม

2.3 รายละเอียดของโครงการหรือกิจการ: ให้มีรายละเอียดที่สามารถแสดงภาพรวม ได้ชัดเจน ได้แก่ ประเภท ขนาด ที่ตั้งโครงการหรือกิจการ วิธีการดำเนินการโครงการหรือกิจการประกอบของโครงการหรือกิจการดังกล่าว ตลอดจนแผนผังการใช้ที่ดินของโครงการหรือกิจการโดยแสดงทิศและมาตราส่วนที่เหมาะสม

2.4 สภาพแวดล้อมในปัจจุบัน: ให้แสดงรายละเอียดพร้อมภาพถ่ายทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้านกายภาพ ชีวภาพ โดยจำแนกเป็นชนิดที่ฟื้นฟูได้และฟื้นฟูไม่ได้ รายละเอียดคุณค่าการใช้

ประโยชน์ของมนุษย์ และคุณค่าต่อคุณภาพชีวิต ตลอดจนสภาพปัญหาปัจจุบันบริเวณพื้นที่โครงการหรือกิจกรรมพร้อมแผนที่สภาพแวดล้อมบริเวณโครงการหรือกิจกรรม สภาพปัจจุบันด้านสังคมและสุขภาพของประชาชนบริเวณที่อาจได้รับผลกระทบจากการดำเนินโครงการหรือกิจกรรม การใช้ประโยชน์ที่ดินโดยรอบโครงการหรือกิจกรรมตลอดจนบริเวณที่อาจได้รับผลกระทบจากการดำเนินโครงการหรือกิจกรรม ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

2.5 การประเมินทางเลือกในการดำเนินการ และการประเมินผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากโครงการหรือกิจกรรม

(1) ทางเลือกในการดำเนินโครงการหรือกิจกรรม: ในรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมสำหรับโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อมทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ จะต้องเสนอทางเลือก โดยอาจเป็นทั้งทางเลือกเกี่ยวกับสถานที่ตั้งหรือวิธีดำเนินการของโครงการหรือกิจกรรม ทั้งนี้ ทางเลือกที่เสนอทุกทางเลือกจะต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ มีเหตุผลว่าบรรลุเป้าหมายและความจำเป็นในการมีหรือไม่มีโครงการหรือกิจกรรมอย่างไร มีมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบในทุกทางเลือก และจะต้องระบุทางเลือกที่เหมาะสมที่สุดที่จะดำเนินโครงการหรือกิจกรรม โดยจะต้องคำนึงถึงข้อมูลด้านสุขภาพและสังคมของประชาชนบริเวณที่อาจได้รับผลกระทบจากการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมทั้งในระยะสั้นและระยะยาว พร้อมแสดงเหตุผลและความจำเป็นประกอบ

(2) การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม: ให้ประเมินผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากโครงการหรือกิจกรรม ทั้งที่เป็นผลกระทบทางตรง และผลกระทบทางอ้อมต่อทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและคุณค่าต่าง ๆ ตามสภาพแวดล้อมในปัจจุบัน พร้อมทั้งแยกประเภททรัพยากรธรรมชาติเป็นชนิดที่สามารถฟื้นฟูได้และฟื้นฟูไม่ได้ รวมทั้งให้ประเมินผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นในทุกทางเลือกของโครงการหรือกิจกรรมเปรียบเทียบกัน โดยการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพ และการจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียด้วย ทั้งนี้ ให้ระบุผลกระทบที่อาจมีผลต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งด้านสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ พร้อมกับให้ระบุเหตุผลหรือหลักเกณฑ์ประกอบการประเมินดังกล่าวด้วย

2.6 มาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมและการชดเชย: ให้อธิบายรายละเอียดในการป้องกันและแก้ไขผลกระทบที่เกิดขึ้น และในกรณีที่ความเสียหายไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ให้เสนอแผนการชดเชยความเสียหายดังกล่าวด้วย โดยในมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมและการชดเชยต้องคำนึงถึงมาตรการป้องกันและแก้ไขด้านสุขภาพและสังคมด้วย

2.7 มาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม: ให้เสนอมาตรการและแผนการดำเนินการในการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม ทางวิชาการและการปฏิบัติการ ซึ่งจะเป็นส่วนหนึ่งของการติดตามและประเมินผลภายหลังการดำเนินโครงการหรือกิจกรรม โดยในมาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อมต้องผนวกเรื่องมาตรการติดตามตรวจสอบด้านสุขภาพและสังคมด้วย

2.8 ตารางสรุปผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่สำคัญพร้อมด้วยมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบดังกล่าว

ทั้งนี้ สำหรับโครงการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบอย่างรุนแรง ต่อทรัพยากรธรรมชาติ คุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพ อนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสียสำคัญอื่นใดของประชาชนหรือชุมชนหรือสิ่งแวดล้อม ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 48 วรรคสาม ผู้ดำเนินการหรือผู้ขออนุญาตต้องประเมินผลกระทบด้านสุขภาพเพิ่มเติม และจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียและประชาชนและชุมชนที่เกี่ยวข้อง โดยประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติและแนวทางในการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมสำหรับโครงการหรือกิจการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2560 ได้กำหนดหลักเกณฑ์เพิ่มเติมว่า ในการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพ ในรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมสำหรับโครงการหรือกิจการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ จะต้องมีการศึกษาครอบคลุมปัจจัยที่อาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพ ดังต่อไปนี้เป็นอย่างน้อย กล่าวคือ

1) การเปลี่ยนแปลงสภาพและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรที่ดิน ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรประมง ทรัพยากรป่าไม้ ความหลากหลายทางชีวภาพ ทรัพยากรแร่ธาตุ ทรัพยากรธรรมชาติอื่น ๆ และระบบนิเวศ

2) การผลิต ขนส่ง และการจัดเก็บวัตถุดิบอันตราย โดยจะต้องแจ้งประเภท ปริมาณ และวิธีดำเนินการของวัตถุดิบอันตรายทุกชนิด

3) การกำเนิดและการปล่อยของเสียและสิ่งคุกคามสุขภาพ จากการก่อสร้าง จากกระบวนการผลิต และกระบวนการอื่นใด ไม่ว่าจะเป็นขยะ กากของเสีย กากของเสียอันตราย น้ำเสีย ขยะติดเชื้อ ความร้อน มลสารทางอากาศ ฝุ่น แสง เสียง กลิ่น การสั่นสะเทือน และกัมมันตภาพรังสี

4) การรับสัมผัสต่อมลพิษและสิ่งคุกคามสุขภาพ ไม่ว่าจะเป็นเส้นทางการรับสัมผัสเข้าสู่ร่างกาย เช่น โดยการหายใจ การรับประทาน การสัมผัสทางผิวหนัง เป็นต้น การรับสัมผัสของคนงาน หรือผู้ปฏิบัติงานในโครงการหรือกิจการ การรับสัมผัสของประชาชนโดยรอบโครงการหรือกิจการ เป็นต้น

5) การเปลี่ยนแปลงและผลกระทบต่ออาชีพ การจ้างงาน และสภาพการทำงานในท้องถิ่น ทั้งทางบวกและทางลบ เช่น ความเสี่ยงและอุบัติเหตุจากการทำงาน การเปลี่ยนแปลงในระบบนิเวศ ทรัพยากร และห่วงโซ่อุปทานของสินค้าและบริการที่เป็นฐานการดำรงชีวิตหลักของประชาชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งในพื้นที่

6) การเปลี่ยนแปลงและผลกระทบต่อความสัมพันธ์ของประชาชนและชุมชน ทั้งความสัมพันธ์ภายในชุมชนและภายนอกชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการอพยพของประชาชนและแรงงาน การเพิ่ม/ลดพื้นที่สาธารณะของชุมชน และความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการหรือกิจการดังกล่าว

7) การเปลี่ยนแปลงในพื้นที่ที่มีความสำคัญหรือเป็นมรดกทางศิลปวัฒนธรรม เช่น ศาสนสถาน สถานที่ที่ประชาชนสักการบูชา หรือสถานที่ประกอบพิธีกรรมของชุมชนท้องถิ่น พื้นที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ และโบราณสถานสำคัญ

8) ผลกระทบที่เฉพาะเจาะจงหรือมีความรุนแรงเป็นพิเศษต่อประชาชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง โดยเฉพาะกลุ่มประชาชนที่มีความเปราะบาง เช่น เด็ก ผู้พิการ ผู้สูงอายุ พ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว ชนกลุ่มน้อย เป็นต้น

9) ทรัพยากรและความพร้อมของภาคสาธารณสุข ทั้งในแง่ของการสร้างเสริม การป้องกัน การรักษา และการฟื้นฟูสุขภาพของประชาชน ที่อาจเกี่ยวเนื่องกับโครงการหรือกิจการ รวมถึงความพร้อมของข้อมูล สถานะสุขภาพในพื้นที่ก่อนมีการดำเนินการ การจัดระบบฐานข้อมูลเพื่อติดตามผลกระทบ ชี้ความสามารถ การสำรวจโรค และการรับมือกับอุบัติเหตุและภัยพิบัติที่อาจเกิดขึ้น

ประเภทโครงการที่ต้องจัดทำ EHIA

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดประเภท ขนาด และวิธีปฏิบัติ สำหรับโครงการหรือกิจการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรง ทั้งทางด้านคุณภาพ สิ่งแวดล้อมทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ ที่ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือเอกชนจะต้องจัดทำรายงาน การวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2553 กำหนดให้โครงการ 12 ประเภท ดังต่อไปนี้ ต้องจัดทำ EHIA คือ

1. การถมทะเล หรือทะเลสาบ นอกแนวเขตชายฝั่งเดิม ยกเว้นการถมทะเลที่เป็นการฟื้นฟูสภาพ ชายหาด ตั้งแต่ 300 ไร่ ขึ้นไป
2. การทำเหมืองแร่ตามกฎหมายว่าด้วยแร่ ดังต่อไปนี้
 - 2.1 เหมืองแร่ใต้ดิน เฉพาะที่ออกแบบให้โครงสร้างมีการยุบตัวภายหลังการทำเหมืองโดยไม่มี ค้ำยันและไม่มีการใส่ค้ำวัสดุทดแทนเพื่อป้องกันการยุบตัว
 - 2.2 เหมืองแร่ตะกั่ว เหมืองแร่สังกะสี หรือเหมืองแร่โลหะอื่นที่ใช้ไซยาไนด์หรือปรอทหรือตะกั่วในเตรต ในกระบวนการผลิตหรือเหมืองแร่โลหะอื่นที่มีอาร์เซนไพไรต์ (arsenopyrite) เป็นแร่ประกอบ (associated mineral)
 - 2.3 เหมืองแร่ถ่านหิน เฉพาะที่มีการลำเลียงแร่ถ่านหินออกนอกพื้นที่โครงการด้วยรถยนต์ ขนาด ตั้งแต่ 200,000 ตันต่อเดือน หรือ ตั้งแต่ 2,400,000 ตันต่อปี ขึ้นไป
 - 2.4 เหมืองแร่ในทะเล
3. นิคมอุตสาหกรรมตามกฎหมายว่าด้วยการนิคมอุตสาหกรรม หรือโครงการที่มีลักษณะ เช่นเดียวกับนิคมอุตสาหกรรม ดังต่อไปนี้
 - 3.1 นิคมอุตสาหกรรม หรือโครงการที่มีลักษณะเช่นเดียวกับนิคมอุตสาหกรรมที่จัดตั้งขึ้นเพื่อ รองรับอุตสาหกรรมปิโตรเคมี หรืออุตสาหกรรมถลุงแร่เหล็ก มากกว่า ๑ โรงงานขึ้นไป
 - 3.2 นิคมอุตสาหกรรม หรือโครงการที่มีลักษณะเช่นเดียวกับนิคมอุตสาหกรรม ที่มีการขยายพื้นที่ เพื่อรองรับอุตสาหกรรมปิโตรเคมี หรืออุตสาหกรรมถลุงแร่เหล็ก
4. อุตสาหกรรมปิโตรเคมี ดังต่อไปนี้
 - 4.1 อุตสาหกรรมปิโตรเคมีขั้นต้น (upstream petrochemical industry) ทุกขนาด หรือที่มีการขยาย กำลังการผลิตตั้งแต่ร้อยละ 35 ของกำลังการผลิตเดิมขึ้นไป
 - 4.2 อุตสาหกรรมปิโตรเคมีขั้นกลาง (intermediate petrochemical industry) ดังต่อไปนี้

4.2.1 อุตสาหกรรมปิโตรเคมีขั้นกลาง(intermediate petrochemical industry) ที่ผลิตสารเคมี หรือใช้วัตถุดิบที่เป็นสารเคมีซึ่งเป็นสารก่อมะเร็งกลุ่ม 1 ขนาดกำลังการผลิต 100 ตันต่อวันขึ้นไป หรือที่มีการขยายขนาดกำลังการผลิตรวมกันแล้วมากกว่า 100 ตันต่อวัน ขึ้นไป

4.2.2 อุตสาหกรรมปิโตรเคมีขั้นกลาง(intermediate petrochemical industry) ที่ผลิตสารเคมี หรือใช้วัตถุดิบที่เป็นสารเคมี ซึ่งเป็นสารก่อมะเร็งกลุ่ม 2 A ขนาดกำลังการผลิต 700 ตันต่อวันขึ้นไป หรือที่มีการขยายขนาดกำลังการผลิตรวมกันแล้วมากกว่า 700 ตัน/วัน ขึ้นไป

5. อุตสาหกรรมถลุงแร่ หรือหลอมโลหะ ดังต่อไปนี้

5.1 อุตสาหกรรมถลุงแร่เหล็ก ที่มีปริมาณแร่ป้อน (input) เข้าสู่กระบวนการผลิต ตั้งแต่ 5,000 ตันต่อวันขึ้นไป หรือที่มีปริมาณแร่ป้อน (input) เข้าสู่กระบวนการผลิตรวมกัน ตั้งแต่ 5,000 ตันต่อวันขึ้นไป

5.2 อุตสาหกรรมถลุงแร่เหล็กที่มีการผลิตผ่าน coke หรือที่มีกระบวนการ sintering

5.3 อุตสาหกรรมถลุงแร่ ทองแดง ทองคำหรือสังกะสี ที่มีปริมาณแร่ป้อน (input) เข้าสู่กระบวนการผลิต ตั้งแต่ 1,000 ตันต่อวันขึ้นไป หรือที่มีปริมาณแร่ป้อน (input) เข้าสู่กระบวนการผลิตรวมกัน ตั้งแต่ 1,000 ตันต่อวันขึ้นไป

5.4 อุตสาหกรรมถลุงแร่ตะกั่ว

5.5 อุตสาหกรรมหลอมโลหะ (ยกเว้นเหล็ก และอะลูมิเนียม) ขนาดกำลังการผลิต (output) ตั้งแต่ 50 ตันต่อวันขึ้นไป หรือมีกำลังการผลิตรวมกันตั้งแต่ 50 ตันต่อวันขึ้นไป

5.6 อุตสาหกรรมหลอมตะกั่ว ขนาดกำลังการผลิต (output) 10 ตันต่อวันขึ้นไป หรือมีกำลังการผลิตรวมกันตั้งแต่ 10 ตันต่อวันขึ้นไป

6. การผลิต กำจัด หรือปรับแต่งสารกัมมันตรังสี

7. โรงงานปรับคุณภาพของเสียรวมหรือโรงงานประกอบกิจการเกี่ยวกับการฝังกลบสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้วตามกฎหมายว่าด้วยโรงงานที่มีการเผาหรือฝังกลบของเสียอันตราย ยกเว้นการเผาในหม้อเผาซิเมนต์ที่ใช้ของเสียอันตรายเป็นวัตถุดิบทดแทน หรือใช้เป็นเชื้อเพลิงเสริม

8. โครงการระบบขนส่งทางอากาศ ที่มีการก่อสร้าง ขยายหรือเพิ่มทางวิ่งของอากาศยานตั้งแต่ 3,000 เมตรขึ้นไป

9. ท่าเทียบเรือ

- ที่มีความยาวหน้าท่าที่เรือเข้าเทียบได้ (berth length) ตั้งแต่ 300 เมตรขึ้นไป หรือที่มีพื้นที่หน้าท่าตั้งแต่ 10,000 ตารางเมตรขึ้นไป ยกเว้น ท่าเรือที่ชาวบ้านใช้สอยในชีวิตประจำวัน และการท่องเที่ยว

- ที่มีการขุดลอกร่องน้ำ ตั้งแต่ 100,000 ลูกบาศก์เมตรขึ้นไป

- ที่มีการขนถ่ายวัตถุดิบอันตรายหรือกากของเสียอันตรายซึ่งเป็นสารก่อมะเร็งกลุ่ม 1 มีปริมาณรวมกันตั้งแต่ 25,000 ตันต่อเดือนขึ้นไป หรือมีปริมาณรวมกันทั้งปีตั้งแต่ 250,000 ตันต่อปีขึ้นไป

10. เขื่อนเก็บกักน้ำ หรืออ่างเก็บน้ำที่มีปริมาตรเก็บกักน้ำตั้งแต่ 100 ล้านลูกบาศก์เมตรขึ้นไป หรือที่มีพื้นที่เก็บกักน้ำตั้งแต่ 15 ตารางกิโลเมตรขึ้นไป

11. โรงไฟฟ้าพลังความร้อน ดังต่อไปนี้

11.1 โรงไฟฟ้าที่ใช้ถ่านหินเป็นเชื้อเพลิงขนาดกำลังผลิตกระแสไฟฟ้ารวม ตั้งแต่ 100 เมกะวัตต์ขึ้นไป

11.2 โรงไฟฟ้าที่ใช้เชื้อเพลิงชีวมวล ขนาดกำลังผลิตกระแสไฟฟ้ารวม ตั้งแต่ 150 เมกะวัตต์ขึ้นไป

11.3 โรงไฟฟ้าที่ใช้ก๊าซธรรมชาติเป็นเชื้อเพลิง ซึ่งเป็นระบบพลังความร้อนร่วม ชนิด combined cycle หรือ cogeneration ขนาดกำลังผลิตกระแสไฟฟ้ารวม ตั้งแต่ 3,000 เมกะวัตต์ขึ้นไป

11.4 โรงไฟฟ้านิวเคลียร์

12. อุตสาหกรรมผลิตถ่านโค้ก

กระบวนการรับฟังความคิดเห็น EHIA

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติ และแนวทางในการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมสำหรับโครงการหรือกิจการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2560 ได้กำหนดหลักเกณฑ์สำคัญต่าง ๆ เกี่ยวกับแนวทางการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียในกระบวนการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมสำหรับโครงการหรือกิจการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ ดังนี้

1. ให้องค์กรเจ้าของโครงการหรือกิจการ จัดเวทีรับฟังความคิดเห็นเพื่อกำหนดขอบเขตและแนวทางการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ เพื่อให้ประชาชน ผู้มีส่วนได้เสีย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมในการนำเสนอประเด็นห่วงกังวลและแนวทางในการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ และเพื่อให้การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพเป็นไปอย่างครบถ้วน

2. การจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นเพื่อกำหนดขอบเขตและแนวทางการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ จะต้องดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

2.1 ต้องแจ้งล่วงหน้าให้สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ และสาธารณชนทราบไม่น้อยกว่า 1 เดือน นับแต่วันที่เจ้าหน้าที่สารบรรณของหน่วยงานของรัฐได้ประทับตรารับหนังสือ และแจ้งให้สาธารณชนทราบผ่านทางช่องทางการสื่อสารสาธารณะไม่น้อยกว่า 3 ช่องทาง เพื่อให้หน่วยงานและสาธารณชน ที่สนใจสามารถเตรียมตัวเข้าร่วมได้อย่างทั่วถึง

2.2 ต้องเปิดเผยเอกสารโครงการ โดยระบุถึงความเป็นมา ความจำเป็น แหล่งเงินทุน กระบวนการและแนวทางในการดำเนินโครงการ รวมถึงนำเสนอข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับปัจจัยที่อาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ และร่างข้อเสนอการกำหนดขอบเขตและแนวทางการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพ เพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและสาธารณชนพิจารณาล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 15 วัน นับแต่วันที่เปิดเผยเอกสารโครงการหรือร่างรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมฉบับสมบูรณ์แล้วแต่กรณี ต่อสาธารณชนจนถึงวันก่อนจัดเวทีสาธารณะ ซึ่งก่อนการจัดเวทีผ่านทางช่องทางการสื่อสารสาธารณะ ไม่น้อยกว่า 3 ช่องทาง

2.3 จัดระบบการลงทะเบียนเพื่อให้ประชาชน ผู้มีส่วนได้เสีย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีความประสงค์ที่จะให้ความเห็นในการกำหนดขอบเขตและแนวทางการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม และสุขภาพ สามารถลงทะเบียนล่วงหน้าได้โดยสะดวก

2.4 การจัดกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสีย ต้องจัดช่วงเวลาที่เหมาะสมเพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและสาธารณชนได้นำเสนอประเด็นห่วงกังวล ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง และนำเสนอแนวทางในการประเมินผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมและสุขภาพไม่น้อยกว่า 2 ชั่วโมง และไม่น้อยกว่าครึ่งหนึ่งของเวลาในการจัดเวทีทั้งหมด

2.5 ภายหลังจากจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นฯ จะต้องเปิดช่องทางในการรับฟังความคิดเห็นอย่างต่อเนื่องไม่น้อยกว่า 15 วัน โดยต้องมีช่องทางอย่างน้อย 2 ช่องทาง

3. ให้หน่วยงานเจ้าของโครงการหรือกิจการ หรือผู้ขออนุมัติอนุญาตให้ดำเนินโครงการหรือกิจการจัดทำรายงานสรุปความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและสาธารณชน พร้อมทั้งคำชี้แจง และนำเสนอขอบเขตและแนวทางการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ เพื่อการดำเนินการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ โดยส่งให้สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อทราบ และส่งให้สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติเพื่อเผยแพร่แก่สาธารณชนต่อไป

จากที่ได้กล่าวมาแล้ว ในขั้นตอนการจัดทำ EIA นั้น พบว่า เป็นการจัดทำรายงานสำหรับโครงการตามทีระบุไว้ (Positive List) ในระดับพื้นที่ ดังนั้น หากจะพิจารณาในแง่ของความครอบคลุมอันจะเกิดประโยชน์ต่อประชาชนอย่างแท้จริง พื้นที่ต่าง ๆ ควรดำเนินการจัดทำการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ด้วย (Strategic Environmental Assessment: SEA) เพื่อเป็นการกลั่นกรองในอีกระดับว่า โครงการใดนอกจากที่ระบุไว้สมควรจะมีการจัดทำ EIA หรือไม่ ซึ่งจะได้กล่าวต่อไป

แนวคิดในการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (Strategic Environmental Assessment: SEA)

SEA จะใช้กรอบแนวคิดและกระบวนการวิเคราะห์ประเมินศักยภาพและข้อจำกัดของสิ่งแวดล้อมตั้งแต่การพัฒนานโยบาย แผน แผนงาน และโครงการขนาดใหญ่ที่มีความสำคัญกับการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยบูรณาการมิติด้านสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี และเปรียบเทียบทางเลือกในการตัดสินใจ เพื่อให้การตัดสินใจนั้นมีคุณภาพ รอบคอบ โปร่งใส และมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ลักษณะสำคัญของ SEA คือ เป็นกระบวนการที่ใช้ในการคาดการณ์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมอันเกิดจากการดำเนินนโยบาย แผนงาน และโปรแกรมการวางแผนการจัดการในระดับองค์กรที่สูงกว่าในระดับโครงการซึ่งเป็นข้อสำคัญที่ทำให้ SEA มีความแตกต่างจากการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact Assessment: EIA) เนื่องจาก EIA เป็นการวิเคราะห์หรือประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในระดับของโครงการเท่านั้น (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2554) ในปัจจุบัน พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ได้กำหนดไว้ในมาตรา 47 ว่า “ในกรณีที่มีการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ตามระเบียบหรือกฎหมายอื่นใดไว้แล้ว การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมให้คำนึงถึงผลการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ดังกล่าวด้วย” ทั้งนี้ การจัดทำ SEA สามารถนำมาปรับใช้เพื่อให้สอดคล้องกับ “ร่างยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี

(พ.ศ. 2561-2580)” ซึ่งปัจจุบันได้ผ่านความเห็นชอบจากสภานิติบัญญัติแห่งชาติแล้วและอยู่ระหว่างนำร่างยุทธศาสตร์ชาติฯ ขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธย และมีผลบังคับใช้ตามขั้นตอนของกฎหมายต่อไป (ข้อมูล ณ วันที่ 11 กันยายน 2561) ซึ่งสามารถนำมาปรับใช้ในการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยมีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในทุกมิติ ทั้งมิติด้าน สังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม ธรรมชาติ และความเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือระหว่างกันทั้งภายในและภายนอกประเทศอย่างบูรณาการ โดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้งในการกำหนดกลยุทธ์และแผนงาน และการให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมในแบบทางตรงให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้โดยเป็นการดำเนินการบนพื้นฐานการเติบโตร่วมกันไม่ว่าจะเป็นทางเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และคุณภาพชีวิต โดยให้ความสำคัญกับการสร้างสมดุลทั้ง 3 ด้าน อันจะนำไปสู่ความยั่งยืนเพื่อคนรุ่นต่อไปอย่างแท้จริง

กรณีศึกษาประเทศญี่ปุ่น

ประเทศญี่ปุ่นประกาศใช้ “พระราชบัญญัติเรื่องการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมฉบับแรก” ขึ้น คือ Environmental Impact Assessment Law (Law No. 81 of 1997) ในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2540 อันมีผลบังคับใช้ใน พ.ศ. 2542 และได้มีการแก้ไขกฎหมายดังกล่าวครั้งล่าสุดใน พ.ศ. 2554 การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในประเทศญี่ปุ่นจะกระทำโดยผู้ริเริ่มโครงการเนื่องจากมีแนวคิดที่ผู้ริเริ่มโครงการย่อมเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในโครงการหรือกิจการนั้น ๆ ดีที่สุด โดยย่อมสามารถที่จะพิจารณาและคาดการณ์ผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมของโครงการได้ล่วงหน้าตั้งแต่ในขั้นวางแผนและดำเนินการขั้นต้น โครงการที่เข้าข่ายว่าจะต้องได้รับการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม คือโครงการที่ต้องได้รับการอนุญาต จัดการ สนับสนุน หรือดำเนินการโดยรัฐบาล

กฎหมายได้กำหนดโครงการที่อาจจะต้องได้รับการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมไว้ 2 ประเภท ได้แก่

- Class 1 กฎหมายกำหนดให้ต้องได้รับการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม
- Class 2 โครงการซึ่งต้องได้รับการพิจารณาอีกครั้งหนึ่งว่าจะต้องได้รับการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมหรือไม่

โครงการใน Class 2 มีขนาดเล็กกว่า Class 1 อาจไม่เป็นที่แน่ชัดว่าจะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมหรือไม่ กฎหมายกำหนดให้หน่วยงานที่ออกใบอนุญาตเป็นผู้ใช้ดุลพินิจพิจารณาว่าโครงการดังกล่าวจำเป็นต้องจัดทำประเมินผลกระทบหรือไม่

ประเทศญี่ปุ่นกำหนดให้โครงการหรือกิจการที่กฎหมายกำหนดต้องจัดทำประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ซึ่งแบ่งได้เป็นบัญชีรายชื่อ class 1 เป็นโครงการขนาดใหญ่หรือกำลังการผลิตมากต้องทำการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมเสมอ และโครงการใน class 2 ซึ่งเป็นประเภทโครงการเดียวกับ class 1 เพียงแต่มีขนาดเล็กกว่าต้องได้รับการพิจารณาเป็นรายกรณีว่าต้องทำการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมหรือไม่ จะเห็นได้ว่าโครงการที่ต้องทำการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในประเทศญี่ปุ่นมีจำนวนค่อนข้างน้อยด้วยเงื่อนไขเรื่องขนาดและประเภทโครงการ อย่างไรก็ตามประเทศญี่ปุ่นได้กำหนดเงื่อนไขเพิ่มเติมให้หน่วยงานส่วนท้องถิ่นมี

อำนาจประกาศเพิ่มเติมโครงการที่ต้องทำการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและกำหนดให้โครงการที่แม้จะมีขนาดไม่เท่าที่กฎหมายกำหนดแต่ตั้งอยู่ใกล้กับสถานที่ที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมได้ เช่น แหล่งชุมชน พื้นที่อนุรักษ์ เป็นต้น ต้องเข้าสู่การพิจารณาเช่นเดียวกับโครงการใน class 2 การกำหนดเงื่อนไขเพิ่มเติมดังกล่าวเป็นการบรรเทาปัญหากรณีผู้ประกอบการจงใจลดขนาดโครงการได้อีกช่องทางหนึ่ง (ปวันรัตน์ คงวานิช, 2558)

บทสรุปและข้อเสนอแนะของผู้ศึกษา

ประเทศไทยนำกระบวนการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (Environmental Health Impact Assessment: EHIA) มาใช้กับโครงการที่รัฐกำหนดเนื่องจากมีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ คุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพ อนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสียสำคัญอื่นใดของประชาชนหรือชุมชนหรือสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรง โดยเป็นการรับรองและคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนซึ่งกำหนดให้เป็นหน้าที่ของรัฐตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 58 แต่กระบวนการในการจัดทำ EHIA ยังมีข้อจำกัดในบางประการนั้น ผู้ศึกษาจึงมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ดังนี้

1) รัฐอาจใช้วิธีการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (Strategic Environmental Assessment: SEA) เพื่อตัดสินใจในระดับนโยบายและเพื่อให้แผนการดำเนินการต่าง ๆ ด้านสิ่งแวดล้อมสอดคล้องกับร่างยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และแผนการปฏิรูปประเทศ

2) จากการจัดทำ EHIA และขั้นตอนการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนเป็นการดำเนินการของเจ้าของโครงการ ดังนั้น ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องต้องยึดถือประโยชน์ของประชาชนเป็นสำคัญโดยคำนึงถึงหลักนิติธรรมในการปฏิบัติหน้าที่และการใช้ดุลพินิจในขั้นตอนต่าง ๆ

3) กรณีศึกษากฎหมายของประเทศญี่ปุ่น พบว่า กระบวนการกลั่นกรองโครงการที่จะต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม มีความยืดหยุ่นมากกว่าของประเทศไทย เนื่องจาก มีการแบ่งประเภทของโครงการและยังเปิดโอกาสให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้ดุลพินิจเพื่อกำหนดให้บางโครงการที่ไม่ได้ระบุในบัญชีมีหน้าที่จัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมเป็นรายกรณี ดังนั้น ประเทศไทยอาจมีการปรับปรุงกฎหมายให้มีมาตรการดังกล่าวก็จะเกิดประโยชน์ต่อประชาชนยิ่งขึ้น

จัดทำโดย

นางสาวสิริพิชญ์ชนก คุณประเสริฐ

กลุ่มงานบริการวิชาการ 3 สำนักวิชาการ

โทร. 0 2244 2070

โทรสาร 0 2244 2058

Email : sapagroup3@gmail.com

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- “ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดประเภท ขนาด และวิธีปฏิบัติสำหรับโครงการหรือกิจการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรง ทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ ที่ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือเอกชนจะต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2553” (31 สิงหาคม 2553). ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 127 ตอนพิเศษ 104 ง, หน้า 34.
- “ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติและแนวทางในการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมสำหรับโครงการหรือกิจการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2560” (18 กันยายน 2560). ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 134 ตอนพิเศษ 228 ง, หน้า 5.
- ปวันรัตน์ คงวานิช. (2558). มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการกลั่นกรองโครงการหรือกิจการที่ต้องจัดทำรายงานวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยเปรียบเทียบกับต่างประเทศ. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะนิติศาสตร์, สาขากฎหมายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- “พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2561” (19 เมษายน 2561). ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 135 ตอนที่ 27 ก, หน้า 29.
- สุทธิดา ฝากคำ. (2556). ระบบการวิเคราะห์ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพในประเทศไทย (Environmental and Health Impact Assessment System in Thailand). (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม, วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (การจัดการสิ่งแวดล้อม).
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2557). บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่อง การดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับองค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพภายหลังบทบัญญัติมาตรา 67 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 สิ้นผลบังคับใช้ (เรื่องเสรีจที่ 665/2557). สืบค้น 10 กันยายน 2561 จาก http://app-thca.krisdika.go.th/Naturesig/CheckSig?whichLaw=cmd&year=2557&lawPath=c2_0665_2557
- สำนักนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2554). การประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์. สืบค้น 10 กันยายน 2561 จาก <http://www.onep.go.th/eia/กฎหมายที่เกี่ยวข้อง/sea/>

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2560). สรุปประเด็นข้อเสนอและความคิดเห็นประเด็นสำคัญของมติ
คณะรัฐมนตรี เรื่อง ร่างระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง ยกเลิกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี
ว่าด้วยการประสานงานการให้ความเห็นขององค์การอิสระในโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิด
ผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรง พ.ศ. 2553 และอนุบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับองค์การอิสระด้าน
สิ่งแวดล้อมและสุขภาพ. สืบค้น 10 กันยายน 2561 จาก
https://cabinet.soc.go.th/soc/Program2-3.jsp?top_serl=99326223

ภาษาต่างประเทศ

World Health Organization. (2018). Health Impact Assessment (HIA). Retrieved September 10,
2018 from http://www.who.int/hia/tools/other_IA/en/